

NEMOCNICE NA BULOVCE A NA HOMOLCE

Přínos 80. let 20. století k architektuře pražských nemocničních areálů

KATEŘINA HOUŠKOVÁ – ANNA SCHRÁNILOVÁ – MATYÁŠ KRACÍK

Článek nabízí pohled do historie a následně na realitu v tehdejší české, resp. pražské, architektuře určené pro zdravotnictví a ohraničené koncem 80. let 20. století.¹ Autoři zvolili dva velké nemocniční areály v Praze, kde jim míra dochovanosti i zajímavosti připadala vzácně vyvážená. Ve výběru tak figurují nejvýraznější realizace nemocničních staveb z 80. let 20. století v Praze. Jedná se o tři nové pavilony v areálu nemocnice Na Bulovce (jejich výstavba pokrývá období od konce 70. let do roku 1989) a komplex prominentní nemocnice Na Homolce, do provozu uvedené v roce 1989, po němž se rychle přeměnila na klasické státní zařízení.

HOSPITALS NA BULOVCE AND NA HOMOLCE. CONTRIBUTION OF THE 1980s TO THE ARCHITECTURE OF THE PRAGUE HOSPITAL PREMISES

This article concerns the history and subsequently the reality of Bohemian, resp. Prague, architecture designed for medical purposes, until the end of the 1980s.² The authors selected two large hospital premises in Prague, which in their opinion are both well preserved and remarkable. The selection thus covers the most significant realisations of hospital architecture in Prague in the 1980s, which includes three new pavilions within the Na Bulovce hospital complex (from the late 1970s to 1989) and the complex of the prominent hospital Na Homolce, in service since 1989, which soon afterwards was transformed to a classic state facility.

Klíčová slova — Praha – architektura 80. let 20. století – zdravotnické stavby – nemocnice – Nemocnice Na Bulovce – Nemocnice Na Homolce – Zdravoprojekt – Vladimír Černický – Adolf Pospíšil – Josef Sedloň – Petr Kutnar – výtvarná výzdoba zdravotnických staveb

Key words — Prague – architecture of the 1980s – medical facilities – hospitals – Na Bulovce Hospital – Na Homolce Hospital – Zdravoprojekt – Vladimír Černický – Adolf Pospíšil – Josef Sedloň – Petr Kutnar – art decoration of the medical facilities

„Velkonemocnice se dnes podobají velkohotelům, sanatoria interhotelům,“ zaznělo nikoliv v tisku za první republiky, kdy si dovedeme v této souvislosti dobře představit např. podolské sanatorium (dnešní porodnici v Praze v Podolí),³ s monumentálně zvládnutou fasádou a velkorysou vstupní halou, jejíž prostor je i v dalších patrech pojednaný jako kombinace mezi odpočívárnou a zimní zahradou s ochozem pro poslech hudby... Naopak, tato věta byla součástí textu o zdravotnických stavbách v 80. letech, kde by člověk čekal v typizovaných stavbách, mnohdy obřích rozměrů, spíše neosobní prostředí a atmosféru. Ačkoliv se jednalo o ryze utilitární stavby, byly projektovány s velkou dávkou citu a často, s ohledem na jejich uživatele, s dávkou jisté poezie (VEBR ET AL. 1980, 102).

Možná není od věci brát vážněji Vebrova závěrečná slova z textu, kde se zamýšlí: „Co si přát dnes u zdravotnických staveb? Aby i při špatných vzpomínkách na léčení vyvolávaly nejen příjemné vzpomínky na lékaře a sestry, ... aby byly hygienické a účelné, ale též přívětivé díky intimnějším zákoutím a prvkům připomínajícím naše domovy.“ (VEBR ET AL. 1980, 102)⁴

Přitom nesmíme zapomínat, že velkorysá součást rozpočtu věnovaná výtvarné výzdobě, která doplňovala a leckde pozdvíhala i účelovou architekturu na úroveň kulturních staveb, byla i v 80. letech stále v rámci investorského záměru sice bohatě zastoupená, ale přece jen na rozdíl od porevolučních staveb také povinná. Bez této povinnosti se cesty architekta a výtvarníka v dnešní době většinou rozcházejí.⁵

1 Vědecký úkol DKRVO Průzkumy a prezentace architektury 19. a 20. století financovaný z institucionální podpory Ministerstva kultury dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace (DKRVO) při NPÚ je od roku 2016 omezen pouze na časové období 1980–2000; po předešlých letech, kdy byla zpracovávána architektura 60. a 70. let, se těžiště zkoumání tedy přesunulo na 80. léta.

2 Research project DKRVO The Research and presentation of the architecture of the 19th and 20th century financed from the institutional support of the Ministry of Culture for a long term conceptual development of the research organisation (DKRVO) by NPÚ is from 2016 limited on the period 1980–2000 only; after the previous research of the 1960s and 1970s architecture current research therefore focuses on the 1980s.

3 Autorem sanatoria prof. Jedličky v Praze-Podolí byl prof. Ing. arch. Rudolf Kříženecký z ČVUT. Jedná se prakticky o první monoblokovou realizaci u nás. Profesor MUDr. Rudolf Jedlička z výtěžku své soukromé kliniky investoval do výstavby Jedličkova ústavu na Vyšehradě pro handicapované děti.

4 Poetické Vebrovo hodnocení ukazuje na autorovo povědomí o tendenci k „humanizaci“ zdravotnických staveb, která se začíná výrazně projevovat již od poloviny 20. století u našich západních sousedů. V našich podmínkách reálného socialismu se humanizace mnohde zúžila na rozsáhlou uměleckou výzdobu, kterou určovala povinná rozpočtová položka.

5 To, že v 80. letech spolupráce ještě fungovala, dokazují údaje o realizovaných uměleckých počinech z ročenek *Díla*, viz *sine* 1978; 1986; 1989.